kisdobos

1986. NOVEMBER

Híres ember

Ország-várost játszunk a gyerekekkel. Az el betűnél kiáltja az egyik: elég! Gyorsan papírra vetik az országok, városok, folyók nevét. A hegynél majd mindnyájan megakadnak. Növényt és állatot mindenki ír. László, Lajos, Levente — sorolják a fiúneveket, majd Lenke, Linda következik. A híres ember rubrikához mindenki ugyanazt írja: Lenin.

Vajon tudják-e valamennyien, miért híres? Kérdésemre szívesen válaszolnak:

— Forradalmár volt.

— Sokat tanult, olvasott és írt; tanította az embereket.

— Igazságos, jó embernek ismerte, szerette mindenki.

— Az én apukám azt mondta, hogy a huszadik század egyik legnagyobb embere.

Eltűnődöm... Senki nem említette: Lenin egy új, egy jobb, békés világért harcolt, melyben megszűnik a szegénység. Talán arról sem hallottak eddig, hogy harminc évi kitartó küzdelem után juttatta győzelemre a proletárforradalmat?

Nagy ember, híres ember — mondják. De ehhez képest elég keveset tudunk róla és munkásságáról. Filmek, könyvek és diasorok segíthetnek a megismerésében. Képünk is őt ábrázolja.

KISDOBOS KÉPTÁR

Kisdobos

A Magyar Úttörők Szövetsége lapja a 6—10 éveseknek. XXXV. évf., 9. sz. Főszerkesztő: **Jani Gabriella**. Kiadja: az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat. Felelős kiadó: **dr. Petrus György**. Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. 1374, telefon: 116-660 Készült a Kossuth Nyomdában. 86.0619 Felelős vezető: Bede István vezérigazgató. Index: 25442, HU ISSN 0450-3287.
Levélcím: Kisdobos szerkesztősége, Budapest, Postafiók 100. 1502, telefon: 660-162. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), Budapest V., József nádor tér 1. 1900, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra. Megjelenik évenként tíz alkalommal. Előfizetési díj egy évre 60,— Ft. Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
A címlapon **Würtz Ádám** grafikája.

Görög Júlia rajza

Darázs Endre

Novemberi hajnal

Hajnallik a tájon
veresen, veresen.
Nagy zászlók csapkodnak
hevesen, hevesen.

Fújja a szél őket
hevesen, hevesen.
Föld és ég pompázik
veresen, veresen.

Kovácsoljunk, testvér

Kovácsoljunk, testvér
nehéz kalapácsot,
erős kalapácsot!
Haj, zuhintsuk, testvér,
cári palotának,
cár magas tornyának,
rakott kőfalának!
Haj, törjük be, testvér,
palota kapuit,
palota kapuit,
rakott kőfalait!
A parazsat szítsad,
vörösre izzítsad!
vasrudat beléje,
tüzesítsd fehérre!

Erős kalapácsunk,
nehéz kalapácsunk
a kaput ledöntse,
palotát lerontsa!

Népköltés, Rab Zsuzsa fordítása

Nyikolaj Aszajev

Lövés az Auróra cirkálóról

Most minden évben, mikor ősz sodorja
naptárról s fáról a levelet,
emlékezünk rád, fénylő Auróra,
a hajnalunk kezdődött meg veled.

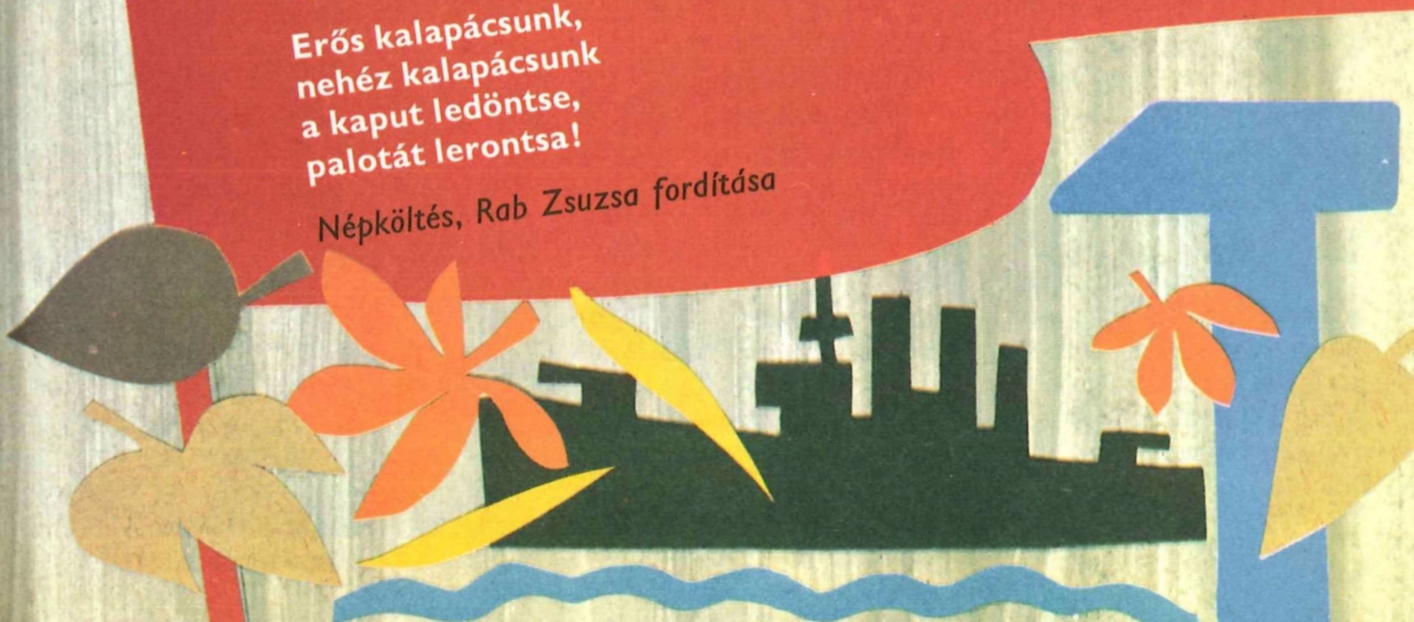
Lányi Sarolta fordítása, részlet

Szilágyi Domokos

November

Szürke az ég,
csípnek a szelek —
Hova-hova mennek
a gyerekek!
Moziba mennek.

Pereg a film:
a Vörös téren
beszél Lenin —
ez meg Leningrád
híres hajója,
az Auróra . . .

Egy nap a tízből

E könyv egy darab sűrített történelem — az, amit én magam láttam a történelemből. Nem tart igényt többre, mint hogy beszámoljon a novemberi forradalomról (nem a régi orosz naptár, hanem a mi időszámításunk alapján), amikor a bolsevikok a munkások és katonák élén megragadták és a szovjetek kezébe adták az államhatalmat Oroszországban.

John Reed *New York, 1919. január 1.*

A legnagyobb érdeklődéssel... olvastam John Reed „Tíz nap, amely megrengette a világot" című könyvét... ajánlom e könyvet a világ munkásainak. Szeretném, ha sok millió példányban megjelenne, és minden nyelvre lefordítanák. A valósághoz híven és igen elevenen ismerteti azokat az eseményeket, amelyek oly jelentősek a proletárforradalom... megértése szempontjából.

V. I. Lenin, *1919 végén*

November 7-én, szerdán későn keltem. A Péter-Pál-erőd felől éppen a déli ágyúszó hallatszott, amikor a Nyevszkijen végigmentem. Hideg, barátságtalan idő volt. Az Állami Bank lezárt kapui előtt szuronyos katonák álltak.

— A kormány emberei vagytok? — kérdeztem őket.

— A kormánynak már befellegzett! Hála istennek! — ennél többet nem tudtam meg tőlük...

A Szent Izsák tér sarkán lévő katonai szálloda előtt fegyveres matrózok. A hallban fel-alá sétálgató vagy suttogva beszélgető fiatal tiszteket láttam; a matrózok nem engedték ki őket a kapun.

Hirtelen kint eldördült egy puskalövés, utána — fegyverropogás. Kirohantam. A Mária-palota körül, hol a Köztársaság Tanácsa ülésezett, valami rendkívüli dolog történt. A nagy téren végig katonák álltak, kezükben puska; az épület tetejét figyelték.

— Provokáció! Ránk lőnek! — kiabálta az egyik...

A palota nyugati sarka előtt nagy páncélautó állt. Rajta vörös zászló. A Szent Izsák téren ágyúkat állítottak fel. A Novaja utca torkolatában barikádot emeltek; ládák, hordók, egy régi ágybetét, egy vagon. A Mojka rakpart végét farakással torlaszolták el. A ház előtt végig ugyancsak mellvéddé magasodó farönkök.

— Gondoljátok, hogy itt harcra kerül a sor? — kérdeztem.

— Bizony, mégpedig hamarosan — felelte egy katona idegesen. — Jó lesz, ha elmegy, mert könnyen baja eshet...

...A Téli Palota felé vettük utunkat... Amikor kiértünk a Morszkajára, már egészen sötét volt, csak a Nyevszkij sarkán égett egy lámpa. Alatta egy nagy páncélautó állt, motorja zakatolt... :Egy kisfiú felmászott az autóra, és az egyik géppuska csövét vizsgálgatta. Mindenfelé katonák és matrózok álldogáltak, mintha várnának valamire...

A Szmolnijban éppen ekkor ért véget a Petrográdi Szovjet rendkívüli ülése... történelmi ülés volt...

Lenin is megjelent, óriási üdvrivalgás fogadta. Arról beszélt, hogy a világforradalom győzni fog... Majd Zinovjev: Az orosz proletariátus a mai nappal lerótta a nemzetközi proletariátussal szembeni tartozását. Óriási csapást mértünk a háborúra, halálos csapást minden imperialistára...

Közben szünet nélkül hallatszott a tompa, ütemes ágyúdörgés, és a küldöttek egymás szavába vágva, izgatottan vitatkoztak... Így, ágyúdörgés közben, egy gyűlölettel, félelemmel és bátor akarással telt sötét éjjelen született meg az új Oroszország.

Hajnali három óra lehetett. A Nyevszkijen újra kigyúltak a lámpák, az ágyút elvitték. Csak a tüzek körül guggoló vörösgárdisták és katonák emlékeztettek a háborúra. A város nyugodt volt. Ezen az éjszakán egyetlen rablótámadás, egyetlen betörés sem történt.

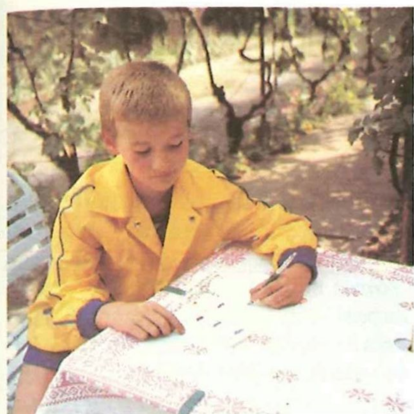
...A Szmolnij ablakai még világosak voltak.

...Lenin és a petrográdi munkások a felkelés mellett döntöttek, a Petrográdi Szovjet megbuktatta az ideiglenes kormányt és meghiúsította a szovjetkongresszus ellen tervezett puccsot. Most a feladat: megnyerni egész Oroszországot és utána — az egész világot!

...Már reggel hat óra felé járt az idő, de még mindig sötét volt és hideg. A csendes utcák felett csak valami különös, sápadt fény derengett — az Oroszországra virradó nehéz nap előhírnöke...

Részletek **John Reed Tíz nap, amely megrengette a világot** *című könyvéből*

„Örökké ég egy láng..."

Fotó: Karasz Lajos

Balogh Balázs 4. osztályos kisdobos az elmúlt nyáron a Szovjetunióban nyaralt a nagyanyjával.

— *Merre jártál?*

— Repülővel utaztunk Ogyesszáig és onnan egy nagy hajóval, az Iván Frankóval a Fekete-tengeren hajóztunk a Krím-félsziget partjai mentén. Mindig éjjel ment a hajó. Minden reggel másik városban kötöttünk ki. Voltunk Jaltában, Szocsiban, Novoroszijszkban, Szuhumiban és Batumiban. Láttam delfineket a delfináriumban, voltunk egy majomtelepen. Több arborétumot is megnéztünk. Az a baj, hogy már egy kicsit összekeverem, melyik városban, mit láttunk.

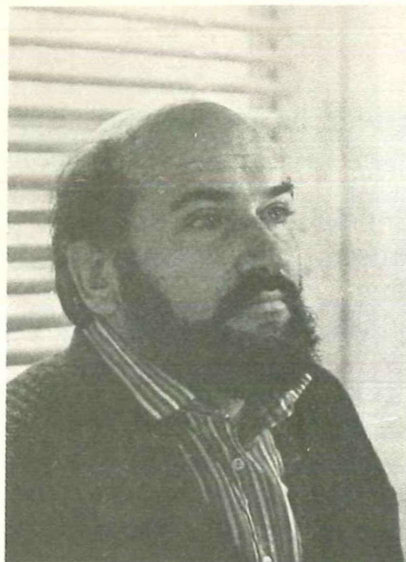
— *Találkoztál-e szovjet gyerekekkel?*

— A hajón is voltak. Valamilyen zenei raj lehetett, mert a gyerekek mindig énekeltek, zenéltek, táncoltak — gyakran népviseletben. Nagyon vidámak voltak, de egy kicsit rendesebbek, mint mi vagyunk, ha kirándulunk. Kár, hogy nem tudtam beszélgetni velük. Ogyesszában a Hősök Emlékművénél őrségváltást láttam. Ott örökké ég egy láng, katonák és gyerekek állnak őrségben. Egy pionírlány vezeti fel mindig az új őröket. Tisztelegnek, amikor megszólal a szomorú zene, lehajtják a fejüket. A katonák kezében olyan puska van, amilyennel az elesett hősök védték a várost a németek ellen. Az idegenvezetőnk azt mondta, hogy itt csak azok állhatnak, akik jól tanulnak és nagyon rendesek. Ez nagy dicsőség.

Sokan álltunk ott némán, vigyázzban. Szép volt.

K. R.

A Hősök Emlékműve *Ogyesszában (Fotó: APN)*

Bemutatjuk

Würtz Ádám grafikusművészt

Tamásiban született 1927-ben. A Képzőművészeti Főiskolán szerzett diplomát. Háromszor kapott Munkácsy-díjat. Kitüntették a luganói, a belgrádi Aranytollal, a miskolci grafikai és a pozsonyi biennálék díjaival. Londonban aranyérmet, Bécsben VIT-díjat nyert. A római akadémia ezüst- és aranyérmén kívül számos hazai és külföldi díjat kapott könyvillusztrációiért. Gyakran felhasználja a magyar népművészet motívumait. Ábrázolásmódjára jellemző, hogy szívesen keveri a valóságos és valóságon túli, leginkább mesébe illő elemeket. A gyerekek — nem véletlenül — meséskönyveket és nem felnőtt olvasóknak szánt versesköteteket lapozgatva találkozhatnak munkáival. Az idén Érdemes Művész címmel tüntették ki.

Szeretettel
köszöntöm
a
KISDOBOS
minden
kedves
olvasóját
Jó
barátsággal
Würtz Ádám
1986
NOVEMBER

Vendégségben Sátorfalván

Négy hónapja is elmúlt már, hogy meghívót hozott a posta. Sátorfalva elöljárósága és falutanácsa küldte. Útnak is indultam, hogy a Magyarország-térképen nem található helységet megkeressem. Ezt a falut a képzelet szülte, ám a gyerekek és felnőttek szinte valóságos falut alapítottak három évvel ezelőtt. Azóta nyaranta újra és újra benépesül a Heves megyei kis „falu".

Talán jövőre máshol is kedvet kapnak a sátorfalvi élmények olvasói.

— Szervusztok gyerekek! — köszöntöm az őröket a felsőtárkányi úttörőtáborban s illendően bemutatkozom.

— **Adjon isten!** — hallom a választ a falu szokása szerint.

— A táborvezetőséget keresem —mondom.

— Itt olyan nincs. Talán az **elöljáróságra** tetszik gondolni? Míg a **községházára** kalauzol az egyik őr, megtudom, hogy ők bizony nem őrök, hanem csőszök, akik **napszámban** ügyelnek a tábor, pontosabban a falu rendjére. Az elöljáróságot a községházán találom. Itt már eszembe sem jut, hogy a táborvezetőt keressem. A sátorfalvi **főbíró**, Román Gáborné üdvözöl, ízes magyarsággal. Alig váltunk néhány szót, máris a **falu boszorkánya** toppan elém. Nem seprűnyélen érkezik, vidám, kedves és farmernadrágos a boszorka. A **falu bölcse** kávéval kínál. Közben a nép zavartalanul intézi ügyes-bajos dolgait a községházán. A gyerekek **nénémnek, bátyámnak** szólítják a felnőtteket, ők **lányomnak, fiamnak** a gyerekeket. A **portákon,** vagyis a sátrakban mindenki dolgozik. A másnapi, Jakab-napi vásárra készítik az eladni való portékát. A faluban öt **család** él, kisebb és nagyobb gyerekek együtt. A lakosság az egri úttörőház jól működő szakköreiből és a különféle rendezvényeken munkát, szereplést vállalókból gyűlt össze Sátorfalván. Három éve, hogy nyaranta felépül a kék sátrakból álló falu, amelyben a nép maga alakítja sorsát, éli a régi falusi családok életét. A gyerekek és felnőtt lakótársaik megelevenítik a népszokásokat; játszanak lakodalmat, vásárt, falugyűlést; esténként szomszédolnak. Az összejövetelek színhelye a **fonóház,** jó időben a **piactér**.

A többnyire kisdobosokból álló Pásztor családot keresem fel a fonóban. Ők ott készítik filcből, gyöngyből, fonalból, madzagból és megannyi hulladékanyagból a vásári portékákat. Lesz mit adni-venni!

Munka közben arra voltam kíváncsi, hogy érzik magukat a kis Pásztorok.

— Itt nem parancsol senki, szabadon lehet dolgozni, és egész nap játszunk — „nyilatkozik" a másodikos Mata Anikó.

Fel sem tekint, úgy válaszol, hiszen gyöngyöt fűz.

— Falu jó boszorkánya! Nézd, milyen szépet csináltam! Ugye, engem nem fogsz kiseprűzni?

A jó boszorkány (Luzsi Margit gyermekkönyvtáros) elismerően simogatja meg Anikó fejét, és seprűzés helyett jó tanácsokat osztogat.

Járok portáról portára. Mindenhol jókedvű beszélgetést hallani. Ebédidőben pattogó vezényszavak nélkül gyülekeznek a családok. Visszatérek a községházára, elolvasom Sátorfalva lakóinak esküjét, himnuszát és a kifüggesztett hirdetményt (napiparancsot). A falu címerében minden pontnak, vonalnak külön jelentése van. A legalsó pont a jelmondatot idézi: „Én csak egy kis pont vagyok, de pont olyan, mint te!"

A faluban tehát mindenki egyenlő. Így gondolkodnak, élnek, dolgoznak. Jó volt közöttük.

Jani Gabriella

Egyszer volt

Kedves Dorka!

A hortobágyi csárdában írom ezt a levelet. Körülöttem külföldiek ülnek, semmit se értek a beszédükből. Azt hihetném, hogy külföldön vagyok, ha a belső szobából olyan szép magyar népdalokat nem hallanék. Bizonyára valamelyik környékbeli népdalkör tagjai mulatnak itt csendesen. Szebbnél szebb pásztordalokat fújnak.

„Hortobágyon kivirult az ibolya,
Közepibe szípen legel a gulya.
Én is gulyás vagyok a Hortobágyon,
Gyepen hálok, nem a paplanos ágyon."

Így éneklik: „szípen". Errefelé a Hajdúságban íz-ve beszélnek. A Hajdúság lapos löszhát a Tiszántúl északi részén. A Hortobágy és a Berettyó közötti keskeny sávot nevezik így. (Keresd meg a térképen!)

Nevét a hajdúkról kapta. A hajdúk fegyveres barompásztorok voltak, akik hatalmas marhacsordákat terelgettek az Alföldön. Bocskai István telepítette le őket, s kiváltságot adott nekik, cserébe Bocskai István mellett harcoltak. Katonai rendbe szerveződtek és megalakították a Hajdúkerületet, melyhez hat úgynevezett hajdúváros tartozott. Hajdúszoboszló, Hajdúböszörmény, Hajdúnánás, Hajdúdorog, Hajdúhadház, Vámospércs.

A Hajdúság székhelye Debrecen, Magyarország harmadik legnagyobb városa. A városokban látottakról majd mesélek otthon...

Itt, a csárda oldalán dombormű emlékeztet arra, hogy 1842-ben Petőfi is megfordult erre. Szemben jókora épület emelkedik, szekérállás volt valamikor. Itt szálltak meg hajdan a fogatok, a kocsisok és a lovak. Most pásztormúzeum. Pásztoröltözetek, pásztorkészségek, botok, ostorok, edények őrzik hajdani gazdáik emlékét.

Ez a két épület a Kilenclyukú híd tövében található. A híd a Hortobágy folyót íveli át. 167 méter hosszú és 8 méter magas. Itt rendezik meg minden esztendőben augusztus 20-án a híres hídi vásárt. Száz esztendeje még főként állatvásárokat tartottak. Itt cserélt gazdát ezer meg ezer juh, ló, sertés, szarvasmarha. Ma inkább idegenforgalmi látványosság. Lovasbemutatók, néptáncosok műsora, étel, ital várja a világ minden tájáról idesereglő turistákat. A Hortobágynak nemcsak vásárkor van sok látogatója. Szinte az esztendő minden napján. Hogy mi csalogatja ide a látogatókat? Míg itt nem jártam, én se tudtam. Sokakat vonz a végeláthatatlan puszta látványa. E hatalmas „élő múzeum"-ban élnek a másutt sehol fel nem lelhető ősi magyar állatfajták: a már csak mutatóban létező magyar szürkegulyák egyike, rackanyáj, nóniusz ménes.

Most tudtam meg, hogy itt húzódik a földgolyó északi és déli részét összekötő egyik madárvonulási főút. Számos ritka madár él itt. Hogy ezek a felbecsülhetetlen értékű természeti kincsek megmaradjanak, 1972-ben az egész Hortobágyot nemzeti parkká nyilvánították. Az ide látogatóknak szigorú feltételeket szabnak. A gépkocsik és egyéb járművek nem mehetnek be. A védett terület határán egész autócsorda áll. Az ide érkezők többnyire gyalog kóborolják be a vidéket. A fáradtságért cserébe megszólíthatják a pásztorokat, megsimogathatnak egy-egy szelíd állatot, érzik a virágok illatát, hallhatják a nád között megbúvó vízimadarak hangját.

Üdvözöl: Balázs

A Kilenclyukú híd Fotó: Kunkovács László

hogy is volt?

Magyarország legjobb csikósa — '86

Apajpusztán, a Kiskunsági Pásztor- és Lovasnapokon két versenyző azonos pontszámmal nyerte el a Magyarország legjobb csikósa címet. Dobos János, a Hortobágyi Állami Gazdaság csikósa volt az egyik.

Amikor Hortobágyon belépek a Veres Péter utcai családi ház kapuján, gyönyörű fehér kuvasz mordul rám, s előszalad egy kis tacskókölyök is. A házban Dobos János szép szőke feleségét és kislányát találom csak. Míg megjön a gazda, körülpillantok. Ebben a házban minden a nagy lószeretetről árulkodik. Lovak a festményeken, kis lószobor a szekrényen.

— Hogyan lett csikós? — kérdezem Dobos Jánost.

— Debrecenben születtem. Nádudvaron nőttem fel. Édesapám agronómus, a szolgálati lakásunk udvarán voltak a termelőszövetkezet lovai. Édesanyám mindig a lovak alól húzott ki. Nyolcéves koromban Kisvárdára költöztünk, ott a méntelepre jártam lovagolni. Ott kezdődött igazán a lószeretet! Később édesapám idekerült a Hortobágyra. Ha a csikósok csak öt percre ideadták a lovat, már boldog voltam. Hároméves lótenyésztő szakmunkásképzőt végeztem. A szünidőket is mindig a lovak mellett töltöttem. Tizenhét évesen idejöttem Mátára csikósnak. Először egy kicsit nehéz volt megszokni, hogy hajnali fél háromkor kell kelni, de most már nem tudnám elképzelni az életemet ló nélkül.

— Mi dolga van egy csikósnak?

— A szabadon élő csikókat őrzi nyáron.

— Miben különbözik a mai csikósok élete a régiekétől?

— Régen négy-ötszáz csikó volt egy ménesben, most 40—60. Régen tavasztól ősz végéig, míg le nem esett a hó, kinn voltak a pusztán. Most éjszakára behajtjuk a jószágot. Régen nem volt idegenforgalom, nem voltak bemutatók.

— A versenyen hogyan döntötték el, ki a legjobb csikós?

— Pontozták az öltözetünket, a ló ápoltságát. Megnézték, milyen engedelmes a lovunk. Volt gyorsasági és ügyességi verseny is. Valóságos cirkuszi programot csináltunk.

— A pusztán ki számít jó csikósnak?

— Aki korán felkel és kihajt már fél háromkor, este későig legeltet, hogy a ló lakjék jól. A beteg állatot ápolni tudja, nem fut mindjárt állatorvosért. Télen tisztán tartja az istállót, nem jár a csikó térdig ganéjban. Itt nálunk az öregek mindent tudnak a lóról. Szabó Gábor bátyám, L. Tóth Pista bácsi, Garai Lajos bácsi, ők a jó csikósok.

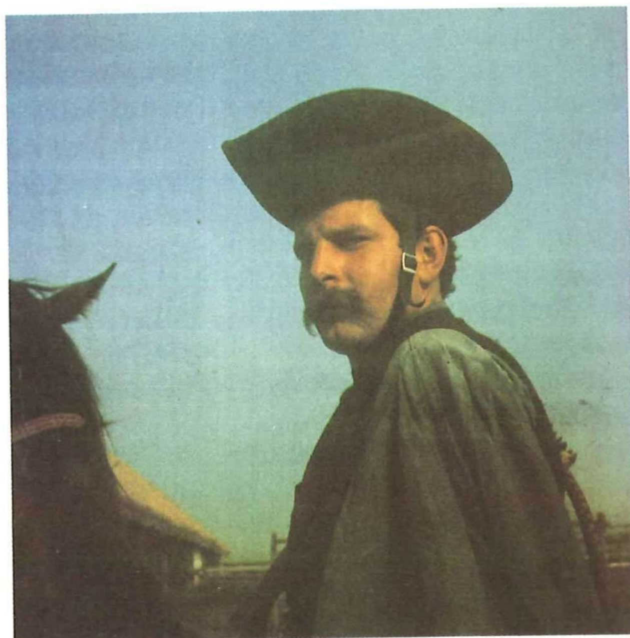
— Mostanában sok gyerek tanul lovagolni. Mit tud adni a ló az embereknek?

— Szerintem a ló a legszebb állat. A gyerekek szeretetet kapnak tőlük. Meghálálják a törődést.

A beszélgetés után kimegyünk a pusztára. Mátán, az istállóban egyedül álldogál Imola, Dobos János hátaslova. A fényképezés kedvéért Imola hátára rákerül a priccs, a könnyű kis posztó nyeregféle, a cifra karikás ostor nagyokat csördül. Imola lefekszik, felül, engedelmesen követi gazdája akaratát.

A pusztán lassan alkonyodik. A távoli gémeskútnál iszik a ménes. Három lovas közeledik lépésben, nagy méltósággal. A csend, az elém táruló látvány szinte lenyűgöz. Életemben először rácsodálkoztam a puszta fenséges szépségére.

Kóka Rozália

Fotó: Gámán Gábor

1 Szárnyék a juhlegelőn Hajdúszoboszló határában.

Kiveréstől beszorulásig

A nyári legeltetés a kihajtással vette kezdetét. Ennek időpontja állatfajok szerint eltérő volt.

Legkorábban a juhok mentek a legelőre. Mihelyt egy kissé megzöldült a puszta, József vagy esetleg Gábor napja (március 24.) után a juhokat már kihajtották. A nagy jószágokat, a szarvasmarhát és a lovat csak Szent György-nap után, az első világháború óta inkább május 1-én verték ki.

A pásztorok egy-két nappal korábban helybe állottak. Kimentek a pusztára, rendbe hozták a pásztortanyát, a kunyhót; kitisztították és felkoloncolták a gémeskutat, felállították az itatóvályúkat, elegyengették a vályúk körül a földet. A gazdák vagy egyenként vagy többen összeállva hajtották ki az állataikat. Amikor kiértek, bemutatták a legelőcédulát, ami a legelőbér befizetését tanúsította, és számba adták a számadónak a kihajtott jószágot.

A számadó a számadókönyvbe feljegyezte a gazda nevét, az átadott jószág korát, számát és jegyét. A gazdák ugyanis állataikat részben a fülén hasítással, vágással, részben a farára sütött tüzes bilyoggal jegyezték meg.

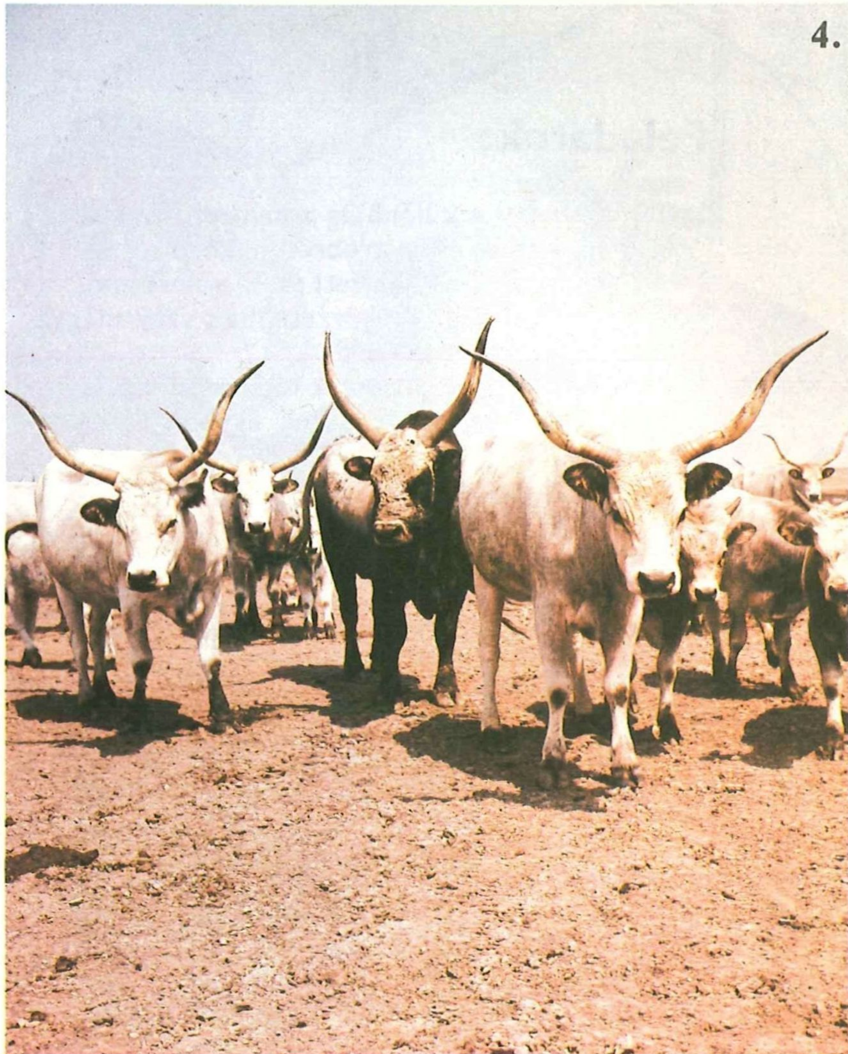
Hajnalban a számadó és a bojtárok a fekvő állatokat az álláson felnézték: hogy nem szökött-e el valamelyik. A kóbor tehén és csikó nyakába harangot kötöttek.

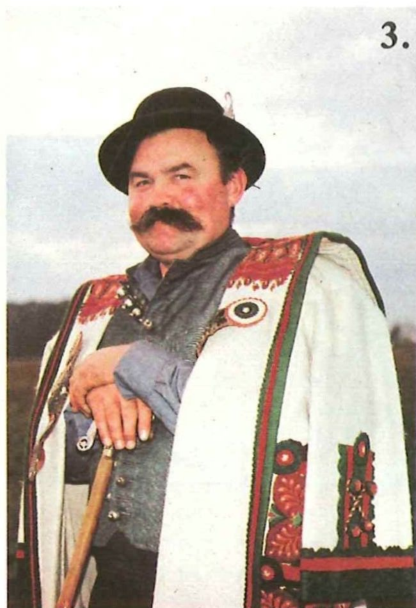
A gulya napfelkelte után felállt, és hosszan elnyúlva megindult az itatókút felé, ahol a bojtárok állandóan húzták a vizet a vályúkba. Itatás után megterült: egy bojtár lassú léptekkel a legelő marha előtt ment, kettő pedig a szélén vigyázott, hogy a gulya szét ne terüljön. A jószág mindig széllel szemben indult legelni. Délre a legelő gulya ismét a kúthoz tért, ivott, majd az álláson összeállt és delelt. A pásztorok a kunyhóhoz mentek enni. Délután két óra tájt ismét megindult a gulya és, alkonyatkor a kút felé térült. Ott ivott, és utána az álláson összeállt, majd lefeküdt.

Éjjel a pásztor bundában aludt a gulya szélén. A bunda egyik oldalát leterítette a

Fotók: Kunkovács László

gyepre, a nyakát behajtotta, a feje alá hantot vagy fadarabot tett, ez volt a párnája, a bunda másik szárnyával betakarózott. A lábát a bunda felkötőjébe dugta.

A külső legelőkön az állatok számára nem volt szárnyék vagy épület, a pásztorok nádfedeles, tapasztott, egyetlen helyiségből álló kunyhóban tartották az élelmet, a ruhát és a számadó lószerszámát. A kunyhóban tűzhely sem volt. Jó időben a kunyhón kívül, sárkatlanra tett bográcsban főztek. Esős, szeles időben a kunyhó elé állított kerítésben, más néven a főzőkarámban vagy vasalóban. Annak az ajtóval szembeni végén állott a földbe ütött szolgafa vagy főzőfa, erre akasztották az egyfülű bográcsot. A bogrács alá szárított marhaganéjjal tüzeltek.

Őszre kelve a gulyák már nagyon megfogyatkoztak, a tavaszi állománynak a fele se maradt kint. Az idő is romlani kezdett Mihály-nap után; sok volt az eső, hosszú az éjszaka, az is deres és hideg. Október végén, november elején minden gazda hazavitte a jószágát.

A kinti pásztorok dolga a szétveréssel megszűnt. A számadó hazament a városi házába vagy tanyájára: a bojtárok a nagyobb gazdákhoz telelős bojtárnak állottak.

(Részletek **Balogh István Hajdúság** *című könyvéből)* .

2. Virágh Sándor nádudvari juhász hortobágyi pásztorviseletben.
3. Kerekes Sándor juhász debreceni készítésű cifraszűrjében.
4. A hortobágyi szürke gulya a mátai legelőn.
5. Juhászkampók egy hajdúböszörményi juhász tanyáján.

Feladatok:

1. Járj utána, mi a különbség a nemzeti park, a tájvédelmi körzet és az arborétum között.
2. Hol van hazánkban nemzeti park, arborétum?
3. Tudod-e, hol van lakókörzetedben vagy megyétekben tájvédelmi körzet?
4. Ismerkedj meg az idegenek tájékozódását segítő jelzőtáblák jelentésével. Ezek egyben térképjelek is.

Térképjelek — kártyajáték

Az ügyesen rajzoló gyerekek és a játékfelelős előre elkészítik azokat a kártyákat, amelyeken különböző térképjelek, útjelek vannak. A lapok egyik oldalán a jel rajza, a másikon a magyarázat. Minden pajtás húz egy kártyát és anélkül, hogy megfordítaná, megmondja a rajz jelentését. Játszható úgy is, hogy a szöveg alapján kell lerajzolni a megfelelő jelet.

Simon István

November

Vadlúd száll az alkonyatban,
borongós az őszi ég,
kopasz lesz az erdő lassan,
fáznak már az őzikék.

Összeállította: Gaál Ödönné,
rajzolta: Görög Júlia

A szerző felvétele

Nagyapó kérdez

Nagyapó után indulok Kisbaconba.

Úgy megyek, ahogy menni illik: gyalogosan; legföljebb szekérjárással. Igaz, ezek a mai „szekerek" már lóerővel haladnak. A baróti favágó szán meg, amint az út szélén poroszkálok. A nagybaconi templomnál jobbra fordulok, innen már igazán csak az apostolok lován juthatok tovább. Két-három kilométer ide Kisbacon, van időm átgondolni a megtett utat.

Nem azt, miképp jutottam Budapestről Brassóig, majd onnan tovább. Hanem azt a másikat, amely valamikor gyerekkoromban kezdődött, csöndes vasárnap délutánokon, kérlelős estéken. Amikor még egy és újra még egy meséért folyamodtam. S folytatódott később, amikor már magam olvastam a magam örömére a Többsincs királyfi és a Világszép nádszál kisasszony történetét. Gyerekfejjel bizonyára eszembe sem jutott, hogy megnézzem: ki írta-gyűjtötte a meséket. Most meg, hogy kinőttem a mesékből, elindulok a nagy mesemondó nyomába.

Benedek Eleknek hívták, de mindenki így szólította: Nagyapó.

Megállok a dombtetőn egy szusszanásnyi időre, körbejáratom a szemem a tájon. Lám csak, ez a mesék, a mondák, a balladák földje — az Erdővidék. Itt született 1859-ben Benedek Elek, itt járt ki társaival a Csíkorra. Innen indult gyalogosan az udvarhelyi kollégium felé. Szolgadiák volt Apafi uram oskolájában. Innen hozta, az anyaföldből és a gyermekkorból mesélőkedvét, s őrizte haláláig a gyermekek szeretetét. Első képviselői beszédét 1887-ben a gyermek- és ifjúsági irodalomról tartotta. Elismert íróként sem volt rest a legifjabbakhoz szólni. S amikor hívta az „édes anyaföld", hazament, hogy lapot szerkesszen a magyar anyanyelvű gyerekeknek.

A kicsi faluba, amelynek csöndes főutcáján most magam is végigkopogok, naponta érkezett akkoriban a posta. Az unokák vitték a leveleket Nagyapóhoz, ő pedig mindenkinek válaszolt. 1923-tól hat éven át — eddig „élt" Benedek Elek keze alatt a Cimbora — az erdélyi magyar írók otthona volt a ház, amelyet maga Benedek Elek építtetett.

Hosszú utat bejártam a pillanatért, mégis késleltetem, hogy belépjek a házba. Leülök a kertben, a nagy kőasztal mellé. Körülöttem Nagyapó fái. Kicsi táblán tréfás vers, fiának, Marcellnak szól. A ház falán szigorú-szűkszavú felirat tudatja: ki előtt is tisztelgünk.

Vajon tudjuk-e?

Át kell lépnem a ház küszöbét ahhoz, hogy megvallhassam: a gyerekek tudják. A ház telistele van üzenetükkel. „Ma rossz jegyet kaptam, de ígérem, Nagyapó, kijavítom!" — hangzik az egyik vallomás az emlékkönyvből. „Nagyapó! Én minden mesédet olvastam és azért jöttem, hogy találkozzam veled!" — szól a másik üzenet. Anyanyelvén, angolul írta egy diáklány, aki Amerikából érkezett az erdélyi Kisbaconba.

Valami különös erő felkap, elvarázsol ebben a házban. Már hiszem: belépek a dolgozószobába, s ott ül százados íróasztala mögött Nagyapó. Nem szól, de a szeme kérdez. Azt kérdezi: megleltem-e, miként a mesebeli legkisebb fiú, az igazságot, aminek felkutatására útnak indultam?

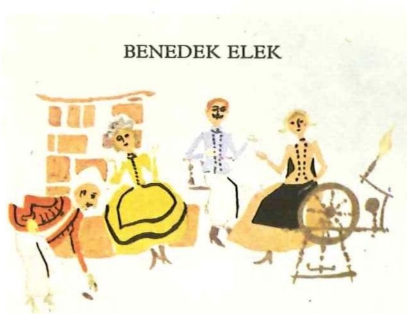
S én büszkén kihúzom magam, mert tudom a választ. Nincs fontosabb, Nagyapó, mint az, hogy minden gyerek, aki levelet ír, feleletet kapjon.

Major Árvácska

Barátunk a könyv

Benedek Elek csaknem minden mesét összegyűjtött és feldolgozott a gyermekek számára, ami Erdélyben a székelyek közt és Magyarországon fellelhető volt. Költői, színes és ízes megformálásában a gyerekek állandó olvasmánya lett a magyar népmese. Immár nemzedékek ismerkedtek a népi képzeletvilág gazdagságával, és sajátították el — Benedek Elek közvetítésével — a fordulatos, nagy kifejező erejű magyar nyelvet.

Könyvesboltban, de még inkább könyvtárban biztosan rá-akadtok **A világszép nádszál kisasszony, A vitéz szabólegény,** a **Többsincs királyfi,** a **Szélike királykisasszony,** a **Mese a három kismalacról** és a **Rókáné mézes-mákos kalácsa** című gyűjteményekre.

Meg természetesen arra a két meséskönyvre, amelynek szép fedőlapját most bemutatjuk. **A kék liliom** meséit **Szecskó Tamás** rajzai díszítik. **Az aranyalmafa** című gyűjtemény külföldi meséihez is ő készített illusztrációkat.

Benedek Elek: **A nyúl**

Volt egyszer egy ember. Ez az ember mit gondolt, mit nem magában, puskát vett a vállára, s azért ment a mezőre, mert nyulat akart lőni. Nyulat ám. Kurta farkú, tapsifüles nyuszikát. No, ha kiment a mezőre, nem is ment hiába. Ihol egy bokorban a nyúl. Szépen meglapul. Meg se mukkan, csak fülel. Jaj, mi lesz? Nosza, a vadász nem tátotta el a száját. Nagy hirtelen lekapta válláról a puskát, s a nyuszikát célba vette. Célba ám. Hej, szegény nyuszika, jaj neked! Fapénzt sem ér az életed. Nono, majd meglátjuk, hogy mit ér. Mondom, hogy nyuszikát a vadász célba vette, de ahogy célba vette, okoskodni kezdett magában. Hát csak halljátok, csudáljátok, hogy s mint okoskodott a vadász. Ő bizony így okoskodott:

No, most én ezt a nyulat meglövöm. Meg ám, meglövöm. Azután hazaviszem. Ott megnyúzom. Ha megnyúzom, megsütöm; a husát megeszem; meg én, megeszem. A bőrét meg eladom. El én, eladom. Hát az árán mit veszek? Egy kotlóstyúkot veszek. Hej, lesz annak sok tojása! Sok, sok, sok! Sok tojásból lesz sok csirke — sok, sok, sok! A sok csirkét felnevelem, fel, fel, fel. A vásárba mind elviszem, el, el, el. Hogyha kérdik: hogy adom? Bíz én olcsón nem adom. Nem bizony! Aztán veszek egy bocikát. Azt, azt, azt. Ökör lesz a bocikából, ökör ám. Az ökörből kancát veszek. A kancának csikaja lesz — az bizony. Megint megyek a vásárba, kancát, csikót eladom. Gazdag leszek, ha mondom. Bizony meg sem állok, míg feleséget nem találok. Nekem valót. Szépet, jót is, gazdagot is. Haj, lesz majd sok gyerekem! Azok a gyerekek majd kimennek az utcára. Ott a többi gyerekkel összeverekednek. Én meg rájuk kiáltok: „Hé, ebadta rossz kölykei!"

Nemcsak gondolta, de kiáltotta is ezt a vadász. De még nagyot is dobbantott a lábával. Bezzeg hogy erre a nyúl kiugrott a bokorból, s mire a puska eldurrant, árkon-bokron túl volt a tapsifüles.

Ha a nyúl el nem szaladt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

Jótett helyébe...

Megható, valódi kisdobos jótettről számolt be dr. Simon György, a Szabadsághegyi Gyermekgyógyintézet kandidátusa: „Nagy örömet szereztek a miskolci 13. számú Általános Iskola Széchenyi István Úttörőcsapatának kisdobosai. Hulladékgyűjtést szerveztek, és a kapott pénzt, 3000 forintot, elküldték az intézet szívgyógyászati osztályán fekvő beteg gyerekek részére." A pénzből játékokat vettek. A játék közben a betegek is jókedvűek, s a vidámság elősegíti a teljes gyógyulást. A példamutató cselekedetért az intézet munkatársai meghívták a miskolci kisdobosokat.

Mi is köszönetet mondunk! Úgy gondoljuk, példájuk mindannyiótok számára követésre méltó.

Játékkal az életért

Hallottatok már a FATEREP játékról? Fából készült. A lyukacsos terepasztalon kialakítható falu, város, hegy és vízi világ is. A játékcsalád — mely több korosztály számára is készül — tartalmaz házakat, állatokat, növényeket stb. Minden figura mozgatható, így eljátszhatók különböző történetek is. (A játékkal az életért cím magyarázata: a két feltaláló a veszélyeztetett fiatalok gyógyítására ajánlotta fel tiszteletdíjának felét.) 1987 végéig 50 000 db gyártását rendelte meg a budapesti SKÁLA Áruház. Minden egyes csomaghoz mesefüzet és poszter is kapható.

Hogyan süthetünk palacsintát számítógéppel?

Hogy kérdésemre választ kaphassak, a hamuba sült pogácsákat tarisznyámba tettem és fölkerekedtem. Utam Veresegyházára vezetett, az Általános Iskolába. Itt beszélgettem Bálint Győzővel, a számítógépes szakkör vezetőjével:

— *Mióta működik az iskolában számítógépes szakkör?*

— Két éve. A gyerekek 3. osztályos koruktól lehetnek szakköri tagok.

— *Hogyan jutott az iskola számítógéphez?*

— A tanácselnök, Pásztor Béla támogatásával. Kérésünkre három számítógépet kapott iskolánk. Szeptembertől újabb három darabbal bővült gépparkunk a szülői munkaközösség segítségével. Az épülő új iskolaszárnyban pedig számítógépes laborban folytathatjuk majd foglalkozásainkat.

— *Fontos-e a számítógép ismeretéhez a matematikában való jártasság?*

— Igazából nem. Egy dolog szükséges: az, hogy aki leül mellé, tudjon logikusan gondolkodni. A feladat minden lépését előre meg kell tervezni, hogy láthatóvá váljék a lényeg.

— *A számítógépnek több „nyelve" is lehetséges. Melyiket használják a kicsiknél?*

— A LOGO nyelvvel kezdünk. Ez grafikus (rajzos) nyelv. A számítógép segítségével készítettek már állatkertet, házat kerttel, virágokat és még sok mást is a gyerekek. A programozás előkészítéséhez ez a grafikus nyelv a legjobb iskola.

— *Hogyan készül egy ilyen rajz?*

— A gyerekek egy képernyő előtt ülnek, amelyet egy írógéphez hasonló készülékkel kapcsoltak össze. Ezen adnak utasítást a képernyőn látható teknősbékának, merre induljon. A teknősbéka, mint egy csiga, vonalat húz maga után az adott irányba. Az utasítások végén megszületik az előre eltervezett kép. Ilyen egyszerű.

— *Mikor kezdődik az igazi programozás?*

— Negyedikes kortól kezdjük a BASIC (bézik) nyelv tanítását. Ekkortól lehet igazi programozásról beszélni.

— *Mire használható a számítógép?*

— A számítógép adatfeldolgozási rendszer.

A matematikán kívül használható az irodalom, a történelem és még sok más tantárgy tanításához, de a háztartási munkában is segítségünkre lehet.

— *Süthetünk vele palacsintát is?*

— Miért ne? Betápláljuk a szükséges lépéseket: végy két tojást..., majd amikor a vasárnapi ebédnél szükségünk van egy kis édességre, egy gombnyomással lehívjuk a programot és már kezdhetjük is a sütést. A többi között ezzel a programmal nyertünk különdíjat a gödöllői Petőfi Sándor Művelődési Központ pályázatán.

— *Kik a legügyesebbek a kicsik közül?*

— Kalocsaven Emese, Bujdosó Gábor, Mohai Balázs nevét említhetem. Labáth Lászlóval közösen foglalkozunk velük, és természetesen szárnyaik alá veszik őket a „nagy" nyolcadikosok is.

Mint a mesékben. A kívánság teljesült és sok-sok gyereknek adott érdekes elfoglaltságot, jó lehetőséget a tudás megszerzéséhez, ingyen. Bárcsak mindenütt lenne egy jótündér, aki segít nekünk palacsintát sütni!

Zentai Mari

Gömbhalmaz

A csillagok

Mikor én voltam kisgyerek, sokkal több csillag látszott az égen. No nem azért, mintha megfogyatkoztak volna, csakhogy ma annyi füst, por, szennyezés jut a levegőbe, hogy az rontja a légkör átlátszóságát. De olyan országokban, ahol még nincs annyi gyár, ma is csodálatos az égbolt.

A legtöbb csillagot Mongóliában és Kubában láttam; egy szikrázóan havas hegycsúcsról, és a trópusi őserdő egyik tisztásán. Csakhogy más csillagokat láttam Mongóliában, másokat Kubában, és nem ugyanazok tündökölnek az égbolton télen, mint nyáron.

Egy-egy csillagot persze nehéz felismerni, de az emberek évezredek óta megfigyelték, hogy az egymás közelében lévő csillagok különféle formákba csoportosulnak, az egyik egy medvére, a másik oroszlánra, a harmadik éppen bikára hasonlít. El is nevezték ezeket a csillagképeket, hogy könnyebben tájékozódjanak az égen.

Ma már tudjuk, hogy az egyes csillagképek vagy csak az északi vagy csak a déli félgömbről láthatók. A hazai égbolton hiába keresgélnénk például a Paradicsommadarat, a Vízöntőt vagy mondjuk a Kost. Ausztrália egén pedig ismeretlenek a nálunk megszokott csillagképek, a Nagy Kutya, a Kassziopeia, az Ikrek vagy a Kaszás.

De vajon az egymás mellett látszó csillagok valóban egymás közelében vannak? Amíg az emberek úgy képzelték el az eget, mint valami hatalmas üvegburát, amelyre oda vannak rögzítve a csillagok, a kérdésre igennel feleltek volna. De a távcsövek révén kiderült, hogy egyáltalán nem így van. Sokszor az egyik csillagképbe tartozó valamelyik csillag viszonylag közel van hozzánk, a másik sokkal, de sokkal messzebb. Viszonylag közel? Mit is jelent ez? A méréshez a fényt kell segítségül hívnunk. A fénysugár elképesztő gyorsasággal halad, de sebessége mégis mérhető, csaknem 300 ezer kilométert tesz meg egy másodperc alatt.

A mi Napunk fénye már több mint 8 perc alatt ér hozzánk, a csillagoké évek vagy évezredek alatt. A Földhöz legközelebbi csillagról induló fénysugárnak több mint 4 évre van szüksége, hogy ideérjen.

De hiszen — mondhatná valamelyiktek — akkor az is megtörténhet, hogy mire ideér a fény, a csillag talán már nem is világít. Bizony lehetséges. Annál is inkább, mert a csillagok sem örök életűek, ők is születnek, majd öregszenek és végül elpusztulnak. A csillagászok már sokszor voltak szemtanúi hatalmas csillagrobbanásoknak. Ezek a látványosságok a valóságban évszázadokkal korábban következtek be, csakhogy ennyi idő kellett a „kép" megérkezéséhez.

Azt gondolhatnánk, hogy a csillagok magányos égitestek. A távcsőbe nézve azonban kiderül: az ismert csillagoknak legalább fele pároscsillag, sőt csillagcsoport. Emellett az égbolt csillagai csillaghalmazokat alkotnak; azok pedig csillagrendszereket. Az égbolton jól látható Tejút is ilyen csillagrendszer, benne több tízezer csillaghalmaz található. Biztosra vehető, hogy közülük nem egy csillag környezetében lehetnek a Földhöz hasonló bolygók, sőt azokon talán élet, sőt értelmes lények is létezhetnek.

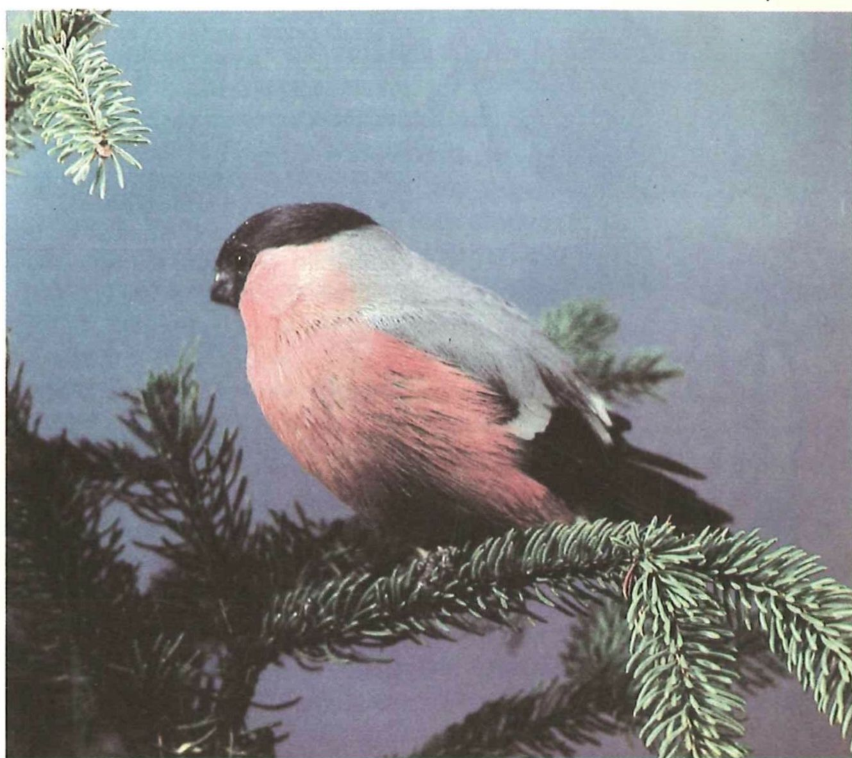
Dr. Juhász Árpád

Galaxis a Nagy Medve csillagképben

Nagyító alatt a süvöltő

Fotó: Bécsy László

Ha a késő őszi vagy a téli erdőszélen jártok, de akár otthon a kertben is találkozhattok egy verébnél kicsit nagyobb, szép madárkával. Főként a hímek tollazata csodálatos, szürke és fekete színekkel, na és persze piros begyükkel meg ugyanolyan színű melltollaikkal. A tojók is nagyon szépek, de a piros szín hiányzik róluk. Ha a frissen behavazott ágon üldögél a süvöltő csapat, olyan látvány ez, amit egyhamar nem fogtok elfelejteni.

A süvöltők egyébként csendes, keveset mozgó madarak. Csak néhány pár fészkel Magyarországon, őszi-téli vendégeinket az északi nagy fenyvesekből kapjuk. Nálunk főleg magokkal, bogyókkal élnek. Szeretik például a fagyal fekete termését, amit jókora és éppen olyan fekete csőrükkel élvezettel morzsolgatnak. Ha valamitől megriadnak és felrepülnek, jól látszik hófehér hátuk. Erről is könnyen felismerhetitek őket. Szívesen járnak a téli etetőre is, ahol napraforgómaggal kedveskedhettek nekik. Sopronban, egy fenyőfákban gazdag nagy kertben olyan jól érezte magát egy süvöltő pár, hogy tavasszal is ott maradtak, és fiókákat neveltek az egyik sűrű jegenyefenyő ágai között. Etessétek ti is a madarakat a téli hónapokban! Hátha nálatok is megtelepszik valamelyik. Ha nem süvöltő, hát egy széncinege pár. Azok is nagyon szép és kedves madarak. És mennyi hernyót összegyűjtenek a gyümölcsfák ágai között!

Schmidt Egon

Bukfenc feltámadt

BUKFENC

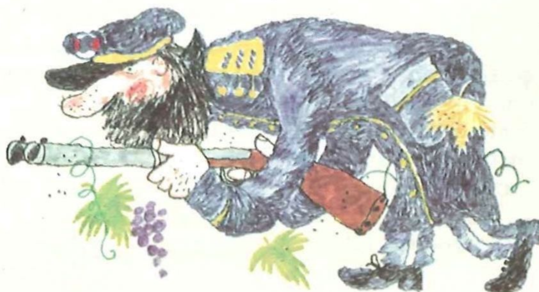
Hiszi a piszi

Tavaly márciusban egy régi gyermeklapról írt a Kisdobos. Ez volt a Bukfenc, amelynek első számát 1919 március 8-án vehették kézbe az olvasók. Bukfenc ügyes fickó volt, akinek a mamája Mukfenc, a papája Kukfenc, a kutyája és egyben jóbarátja pedig a Fikarc névre hallgatott.

Sok vidám, kedves mesét, történetet, érdekes híreket, mulatságos rajzokat közölt a lap — sajnos, nem sokáig. 1919. július 15-én az alig megismert kedvenc 13. számában a gyerekek a hetilap megszűnéséről értesültek. A Tanácsköztársaság az életéért küzdött, nem futotta az ország pénzéből papírra... Paulini Béla, a Bukfenc szerkesztője és a gyerekek nagy barátja búcsúlevelében reménykedett, hogy Bukfenc majd föltámad.

Bukfenc most életre kelt! Egyszerűen kibukfencezett az idő sötét alagútjából. Már nem vékony, füzet formájú gyermekújság, hanem színes, tréfás-humoros könyvként támadt fel. Bukfencet a Kisdobos szerkesztősége vette gondjaiba, hogy már most decemberben örömet szerezhessen nektek.
Keressétek a könyvesboltban!

Hat pont legyen vagy tizenkettő?

Az Érdparkvárosi Nyári Napköziotthonban éppen gyöngyöt fűznek a gyerekek, amikor odaérkezem. Tizenöten lehetnek. Megismerkedünk, kiderül, hogy Érdnek mind a kilenc iskolájából van itt egy-két gyerek — kisdobosok.

— *Gyerekek! Fontos dologról szeretnék beszélgetni veletek* — mondom. Erre legtöbben leteszik a kezükből a gyöngyfűzért és várakozón néznek rám.

— A Magyar Úttörők Szövetsége a magyar társadalom gyermekszervezete. Az úttörő szó azt jelenti, hogy aki úttörő, az elöl jár. Elöl járni mindig sokkal nehezebb, mint követni valakit. Az emberiség úttörői valamennyien a haladást szolgálták. Ti, kisdobosok is ennek az elöl járó gyermekszervezetnek vagytok a tagjai. A felnőtt úttörővezetők sokat fáradoznak azon, hogy az úttörők és a kisdobosok életét szabályozó törvényeket a mai kornak megfelelően alakítsák. Sok javaslat született már eddig is, amelyeket végül a Magyar Úttörők Szövetségének Országos Tanácsa terjeszt decemberben az Úttörővezetők IX. országos konferenciája elé. Ott a küldöttek megvitatják — elvetik vagy elfogadják — a javaslatokat. Ezen a konferencián eldöntik, hogy a kisdobosok ezután is a kisdobosok 6 pontja, vagy ezután ők is az 1848-as márciusi ifjak tizenkét pontjának mintájára kialakított 12 pont szerint éljenek. A 12 pontnak is elkészítették egy új változatát.

A kérdés tehát most is és akkor is: maradjon-e minden a régiben, vagy új törvényekről döntsön a konferencia?

Amikor ideértem a mondókámban, a gyerekek felkiáltottak: maradjon a 6 pont!

— *Miért?*

— A kisdobosoknak nehéz lenne megjegyezni a 12 pontot!

Egy másik hang szerint:

— A kisdobosok nem tudnak annyit dolgozni, mint az úttörők!

— *Biztos, hogy a 6 ponthoz ragaszkodnátok mind?*

— Biztos! — kiáltják.

— *Még nem is ismeritek, hogy mit tartalmaz az új 12 pont* tervezete, s máris elvetnétek? Előbb ismerkedjünk meg vele! — Elolvasom a régi és az új változat pontjait, rendre összehasonlítjuk. Azt is megbeszéljük, ki érti az egyes pontokat. Az elsőt mindenki érti, a másodiknál valaki megkérdezi:

— Mit jelent az, hogy „úttörőközösségem"?

— Az őrsöd! — vágja rá Pál Attila.

— A rajod is a közösséged — egészíti ki Béres Magdolna.

— Nem véletlen, hogy ennél a szónál elakadtatok — mondom. — Az új működési szabályzat tervezetében ez olvasható: „Úttörőközösség (őrs, raj vagy más elnevezésű közösség) jön létre, akkor, ha az Úttörőszövetség legalább 6 tagja közös elhatározással együtt kíván tevékenykedni az Úttörőszövetség alapszabályzatának megfelelően." Tehát lehet más közösség is.

A pontok zömét jól értelmezik a gyerekek. Egyiknél-másiknál nem értenek egyet, de kisebb viták után egységes elképzelés alakul ki. Különösen sokféleképpen értik, hogy „Kiállok a magam és a mások igazáért!".

Végül megegyeztünk abban, hogy a pontok megismeréséhez szükség lesz ugyan a felnőttek segítségére, de a 12 pontos törvény teljesíthető minden kisdobos számára. Újra megkérdezem:

— *Most is azt mondjátok, hogy a kisdobosok számára maradjon a 6 pont?*

A gyerekek már rám nevetnek s egyhangúlag rávágják:

— Legyen tizenkettő!

— Mi most itt és ezt nem dönthetjük el, de reméljük, hogy az Úttörővezetők IX. országos konferenciáján is így döntenek majd Salgótarjánban.

K. R.

Görög Júlia rajza

Postafiók 100

Kedves Barátaim!

Bizonyára megszoktátok már, hogy vannak hónapok, melyeket így vagy úgy elnevezünk. Október múzeumi hónap, november fogászati hónap. A fogápolás kényes téma, tudom. Éppen ezért kell beszélnünk róla! Fognyűvő Manócska ugyanis, ha akarjuk, ha nem, meglep bennünket, és ha nem vigyázunk, nem ápoljuk fogainkat, hát ő kényszerít majd fogorvoshoz bennünket.

Olvassátok csak, milyen előrelátók a monori Búzavirág őrs tagjai:

„Novemberben az őrsi összejöveteleken sokat foglalkoztunk a helyes fogápolással. Megbeszéltük és gyakoroltuk a helyes fogmosást. Kitöltöttük az őrsi fogászati lapokat, rajzokat és plakátokat készítettünk hozzá.... Megfogadtuk, hogy gondosan ápoljuk fogainkat." (**Kabay Réka** *4. osztályos őrsvezető, I. számú Általános Iskola, Monor 2200*)

Ha fogadalmat nem is tesz mindenki, azért most legalább elgondolkodhattok azon, vajon megtettetek-e és megtesztek-e naponta, rendszeresen mindent fogaitok megóvása érdekében. Még nem késő! Pótoljátok, amit elmulasztottatok.

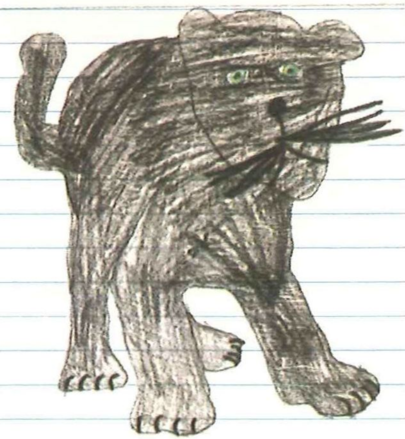
Látszólag más téma, de szintén egészségünk megóvásával kapcsolatos az a néhány levél, amely egy érdekes kirándulásról ad hírt. Tudom, a természetjárás mindannyiótok számára kedves elfoglaltság, hát még, ha ilyen feladattal társul. „Nyomkereső" játékon vehettek részt a pécsi Szabó István Úttörőház fürkészkedő kisdobosai. Élményeikről így számolnak be:

„Nagyon jól éreztem magam az állatkertben, mert nyomkereső játékot játszottunk. Néhány állatnak meg is találtuk a lábnyomát. A tigris és az oroszlán méltóságteljesen lépkedett. A papagájok nagy zajt csaptak. A hiúznak és az ezüstrókának szép volt a bundája. Sajnos, csak egy púpos tevét láttunk. Az állatkerttől gyalog mentünk hazáig." **(Bonyár Anita)**

„Az volt a legjobb, amikor testvérem megvakarta a fejét a majomketrec előtt, és a majom utánozta őt. Szultán, a púpos teve szépen falatozott. Bagoly Bandi nagyon nézett bennünket. A terráriumban is voltunk...." **(Gátos Irisz)**

„A kígyó mellett éppen egy nyuszi kuporgott (szegény kis nyuszi). Mire viszszajöttünk, már nem volt ott. Különben az oroszlán is macska, csak egy kicsit nagyobbacska..." **(Bundy Ágnes)**
Mindhárman a pécsi Bánki Donát Általános Iskola 4. osztályos tanulói. Írásaik mellé rajzokat is küldtek.

Gyakran érkeznek szerkesztőségünkbe versek is. Megmondom őszintén, ilyenkor mindig félve veszem kezembe leveleteket. Tudom, mindannyian azért írjátok, hogy megörvendeztessétek társaitokat és elmondjátok azt, ami a szíveteket nyomja. Azért félek mégis, mert a megvalósítás sajnos nem mindig a legsikerültebb. Ezért aztán nem közölhetjük lapunkban. Most azonban kivételt kell tennem, mert arról szeretnék kérdezősködni, amiről ez a vers szól.

Tündérek az éjszakában

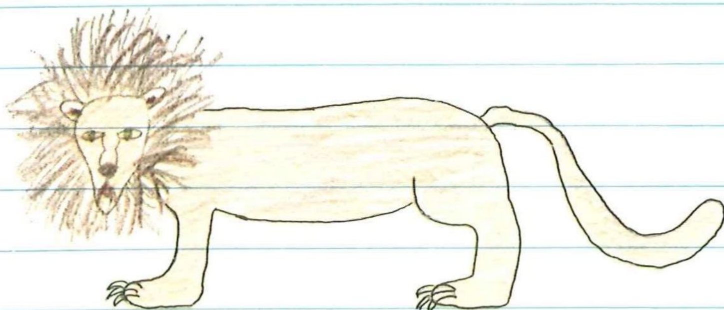
Éjszaka van, sötét éjszaka
a levegőben tündérek haja.
Körülöttük sok kis lámpa,
szentjánosbogár,
sajnos, ha kivirrad, mind elmennek
már.
De még nem, még nem mennek el,
minden selymes tündér halkan énekel.
S nini, körülöttük ott repkednek az
álmok,
van, mely rossz, gonosz, álnok,
s van, mely szép, csillogó álom,
van, mely daloló, muzsikáló..."

(**Szántay Ádám** 4. osztályos tanuló, Budapest, Karinthy Frigyes út 9. 1117)

Bizony sokfélék az álmok. Van, mely után jókedvűen, frissen ébredünk, és bizony olyan is akad, mely után örülünk, hogy felébredtünk és nem látjuk tovább. Írjátok meg nekem, miről álmodtok! Mi volt a legszebb és a legrémesebb álmotok?

Várom leveleiteket. Szeretettel üdvözöl benneteket a szerkesztőség nevében:

Dobos Dorka

Miért kerül épp a cipő az ablakba?

Télapó mindig nagyon szerette a gyerekeket. Ezért egyszer réges-régen ekképp szólt:

— Legszívesebben a világ minden gyermekét megajándékoznám, csak volna hétmérföldes csizmám, mint a mesebeli óriásnak.

— Lesz, ha úgy kívánod! — búgta egy fehér galamb, mely hirtelen Télapó vállára röppent. Mindjárt intézkedem! Elszállok, de rögvest visszatérek.

— Jól van, jól! Megvárlak, csak siess, galambocskám!

S a madár, ahogy ígérte, úgy tett.

— Minden rendben! Jer utánam! Előtted röpülök, mutatom az irányt — búgta a galamb, amint megérkezett.

Aztán elindultak. A galamb pedig a falu szélére vezérelte Télapót, hol egy nádfedeles kunyhó állt.

— Itt munkálkodik a mindentudó lábbelikészítő. Ami azt illeti, el sem lehet téveszteni! Nézd, ablakában díszlik egy pár ezüstözött kiscipő. Ebben tette első lépéseit fiacskája. Emlékül ezüstözte ilyen szépre, s ez lett mesterségének címere is — magyarázta a galamb.

— Nem mondom, nagyszerű ötlet! — lelkendezett Télapó, majd kopogtatott a műhely ajtaján.

— Szabad! Tessék befáradni! — hívogatta nyájasan a mester, ki éppen cipőt foltozott, mögötte kisfia, tankönyvbe merülve.

— Jó napot kívánok! — köszönt Télapó.

— Viszont kívánom! S kérem ne fáradjon holmi magyarázkodással. A galamb imént nálam járt. Mindent tudok, mindent értek! Gondja aztán egy se legyen! Meglesz az a csodacsizma, bízza csak rám! Veszem máris a méretet!

Télapó erre leült a lócára, a mester gondosan megmérte a lábát.

— Aztán mikor jöhetek érte, s mi az ára ennek a bűvös csizmának? — érdeklődött Télapó.

— Három nap múlva kész! És semmit se fogadok el érte! Jó szívvel adom!

Ezek után Télapó nem győzött hálálkodni. Ölelgette a derék mestert, puszilgatta kisfiát. Majd távozott. Mikor hazatért, három napig folyvást készült a nagy útra. Temérdek piros zacskót töltött meg finom cukorkával, csokoládéval, mogyoróval. Aztán hatalmas puttonyba rakta őket. Csak egyet vett ki belőle, azt köpenye zsebébe rejtette. Így indult a mesterhez, aki szeretettel üdvözölte:

— Köszöntöm, kedves Télapó! Éppen elkészültem! Tessék, itt a „hétmérföldes hipp-hopp csizma!" Mivel ha hármat koppant, ajtó, ablak tárul, hová érkezik.

— Köszönöm, köszönöm! Épp ilyenre vágytam! De hol van a kisfia?

— Az iskolában — hangzott a válasz.

— Kár, hogy délelőttös! Tőle aztán nem akárhogy köszöntem volna el! — sajnálkozott Télapó, majd meleg szeretettel rázogatta búcsúzóul a mester kezét. Boldogan lépett ki a házból. S akkor, hogy, hogy nem, hamarjában gondolt egyet. A kezében lévő csizmával hármat koppantott a földre. Mire kinyílt a mester ablaka. Ő meg gyorsan beletette a kisfiúnak szánt csomagot az ezüstös cipellőbe. Utána csendben behajtotta az ablakot.

— Legyen a mester fiacskája az első megajándékozott! Jó kis meglepetés lesz számára! — örvendezett Télapó.

— Az hát! Sőt, meg is maradhatna ez a szokása, a derék mester emlékére! — súgta-búgta a galamb, aki akkor röppent oda.

— Hát, ha azt is ügyesen elintézed, hogy holnap este minden gyerek kitegye cipőjét az ablakba, rajtam nem múlik! Abba rakom én az ajándékom, hogy aztán reggel, épp a névnapomon rám gondoljanak és csak örüljenek!

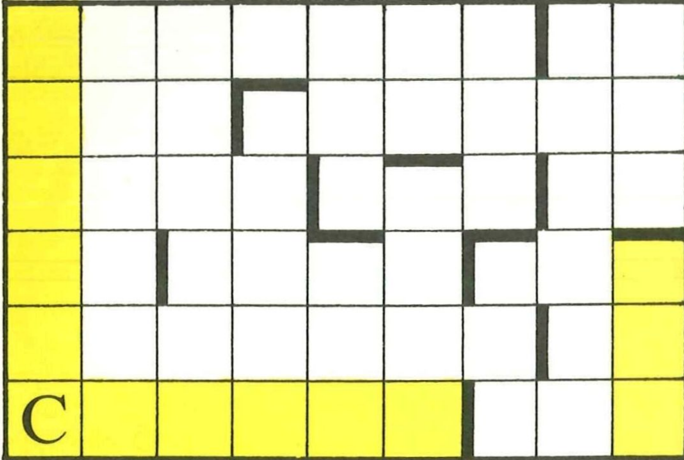
— Még, hogy elintézem! Máris röpülök a verebekhez, elmondom nekik, mit szeretnél. Azok aztán cserfesek a javából! Egy nap alatt szétcsiripelik az egész világon!

S hogy a bölcs galamb ezt is jól kigondolta, arra bizonyság: Télapót már az első útján ablakokban várta a sok fényesre tisztított kiscipő. Mi több, e kedves szokás a mai napig megmaradt, s ezt a gyerekek tudják legjobban!

Molnár Andrea

NOVEMBERI FEJTÖRŐ

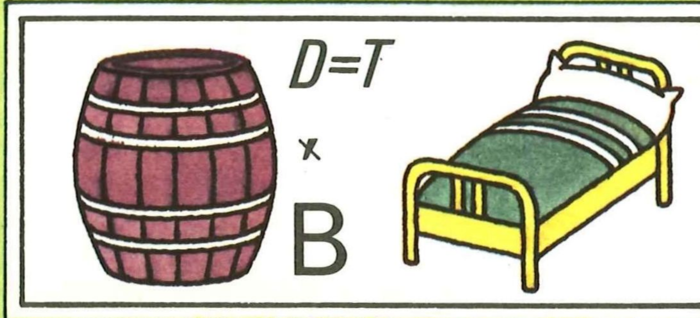

Keresztrejtvény

A megfejtéseket írjátok be, majd olvassátok el a színes négyszögekbe eső betűket. Annak a hídnak a nevét kapjátok, amelyik mellett tartják a hídi vásárt és a lovasbemutatókat, évente augusztus 19-20-án. A keresztrejtvényből ezt küldjétek be! Megfejtések: **NELLIKE, KIDOBÁL, DAGÁLY, IDÉZEL, ALTATÓ, TÁROLÓ, TOLLÚ, LÉGÓ, BAKU, ÁLLA, BBB, IDA, SAH, DOB, LOB, BÁB, SEJ, JÓD, LIK, TB, EZ, ÁR, TI, AD.**

Képrejtvény

Európa legnagyobb összefüggő pusztája, 1973-ban nemzeti parkká nyilvánították.

Próbálgasd!

Hány értelmes szót tudsz kirakni a DEBRECEN szó betűiből? (A szavak akárhány betűsek lehetnek.) Nekünk 15-öt sikerült.

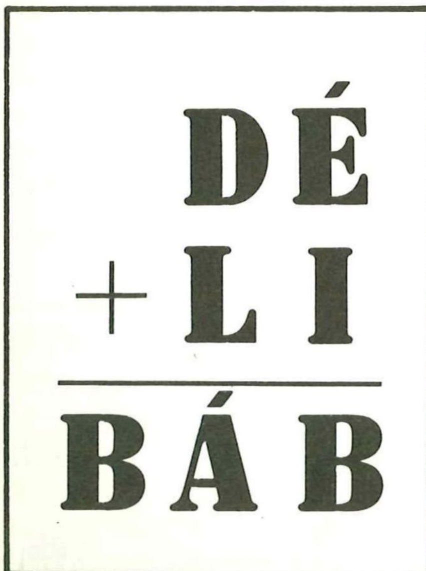
Számoljunk!

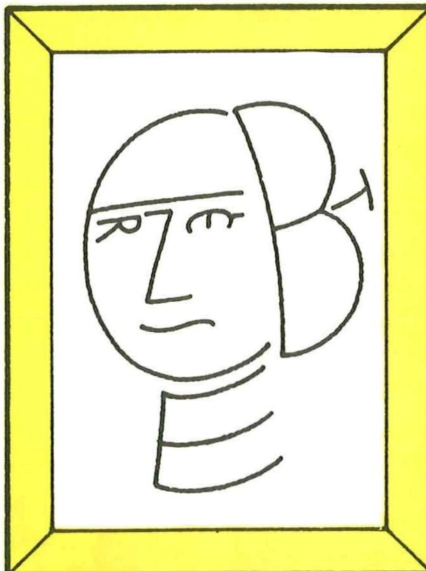
A betűk helyére írjátok az 1., 2, 5, 6, 8, 9 számokat úgy, hogy az összeadás helyes legyen! Többféle számcsere is lehetséges, az összeg azonban ugyanaz!

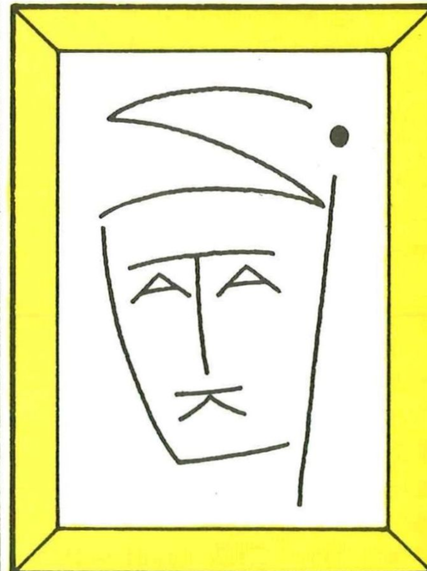
Hogy hívnak?

Ha ezen a napon havazik, kemény tél lesz.

Ha ezen a napon locsog, a karácsony kopog.

A rejtvények megfejtéseit november 26-ig nyílt levelezőlapon juttassátok szerkesztőségünkbe. Cím a 2. oldalon.

Tarisznya

A néprajzi lexikon szerint: egy-két pánttal vállon vagy háton hordozható kisebb-nagyobb méretű zsák, táska, amelynek vászonból, bőrből, gyapjúszőttesből készített változata ismeretes. Kirándulások alkalmával jó szolgálatot tehet nektek is!

Filcből és vászonból készítsük el! Megfelel a ruházati boltokban, ABC-áruházakban, vegyesboltokban kapható háztartási vászon törlőruha, ezek között akad nagyon szép csíkos vagy kockás is. Ára elfogadható: 20—30 Ft, és két tarisznya is kitelik belőle.

A tarisznya méretei: legalább 20×25 cm (1., 2. ábra). Az elkészítésnél ennek a méretnek a háromszorosára van szükség (3. ábra).

A díszítés: filc- vagy bőrhulladék lehet. A mintának előbb készítsünk sablont a 4. és 5. ábra alapján. Ezek eredeti méretűek, tehát átlátszó papírra könnyen másolhatók. A tarisznya oldalát és a díszítést pelenkaöltéssel varrhatjátok (6. ábra). Ehhez osztott hímzőfonalat használjatok, a díszítés színeivel.

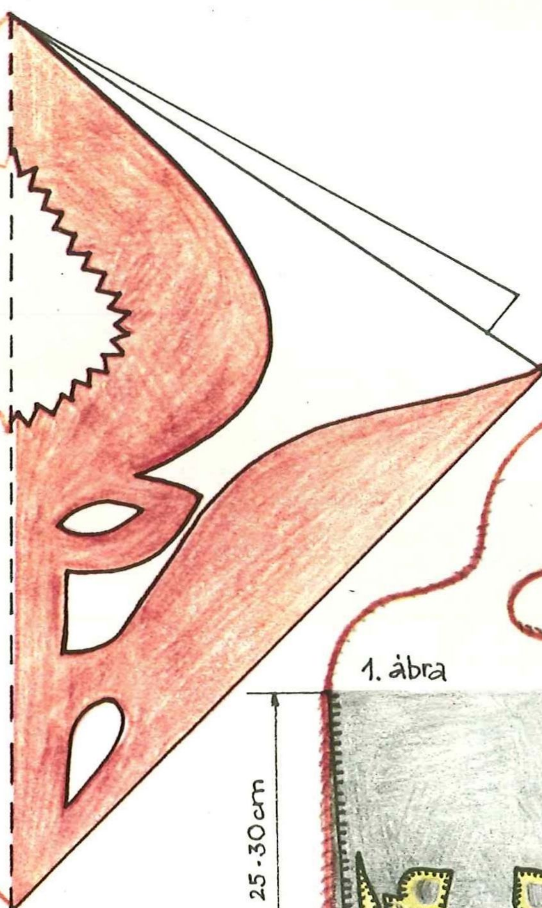
A tarisznya és a díszítés színei. A hajdúsági népviselet színhagyománya: fekete, drapp, barna, szürke és nyersgyapjú szín. A díszítésekhez még zöldet és pirosat használnak.

A tarisznya „füle" készülhet makraméfonalból, úgy, hogy két szálat összesodortok vagy három szálat összefontok, esetleg 2-3 szálat néhány helyen egymáshoz csomóztok, így éritek el a megfelelő vastagságot. A makraméfonalat a tarisznya oldalán is végigvezethetitek egyszerű ráöltéssel. Ehhez — és ha szükséges, a varráshoz is — kérjétek szüleitek, nagyobb testvéretek vagy napközis nevelőtök segítségét.

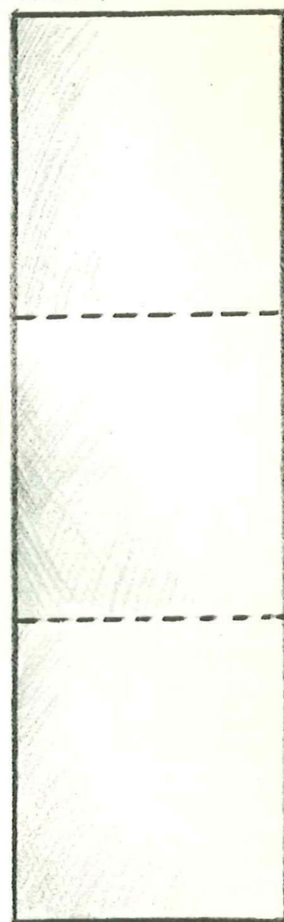
Jó munkát kívánok!

Szabó M. Katalin

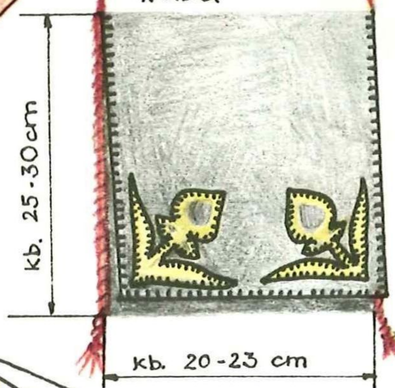
4. ábra

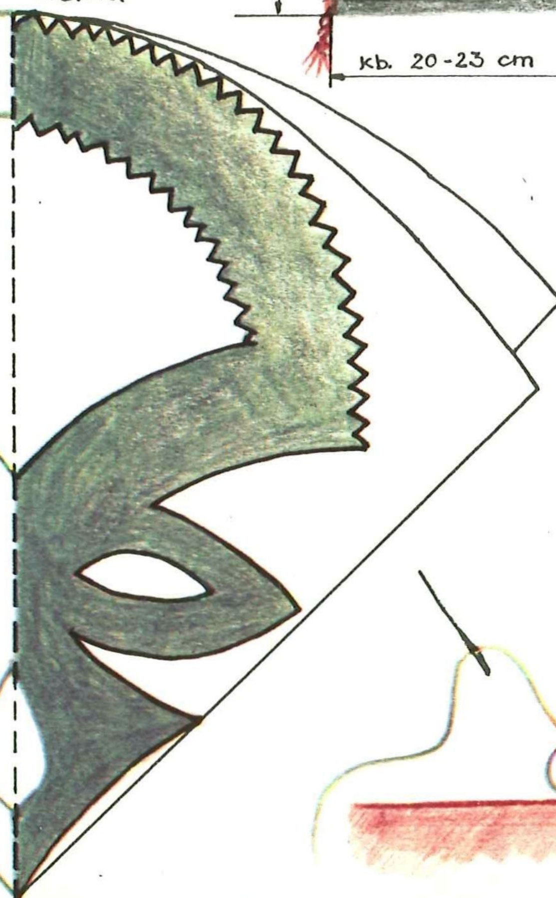
3. ábra

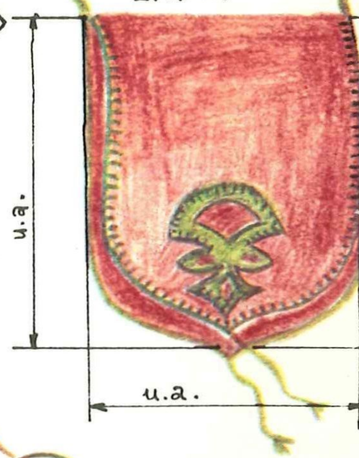
1. ábra

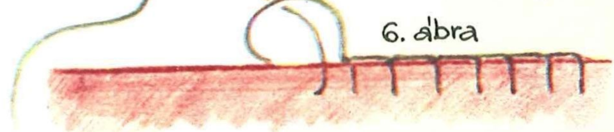
5. ábra

2. ábra

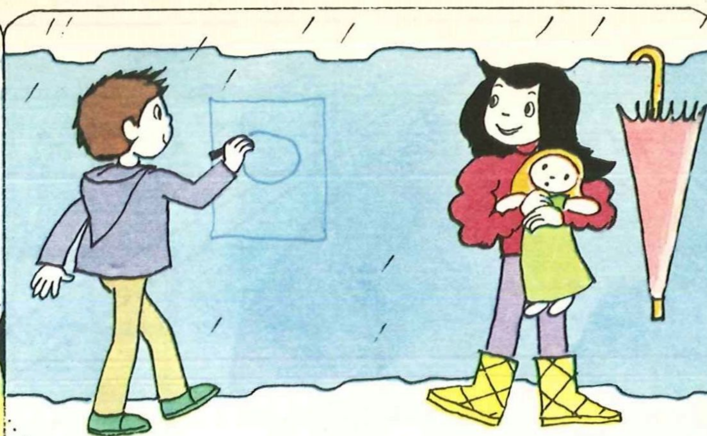
6. ábra

Ára: 6,— Ft

A KÉK KERÍTÉS

Van valahol egy kék kerítés, amelyik szereti, ha rajzolgatnak rá...

Körmi lerajzolta Rékát a babájával együtt. Épp elkészült a rajzzal, amikor esni kezdett az eső. Kinyitották az esernyőt és hazaszaladtak.

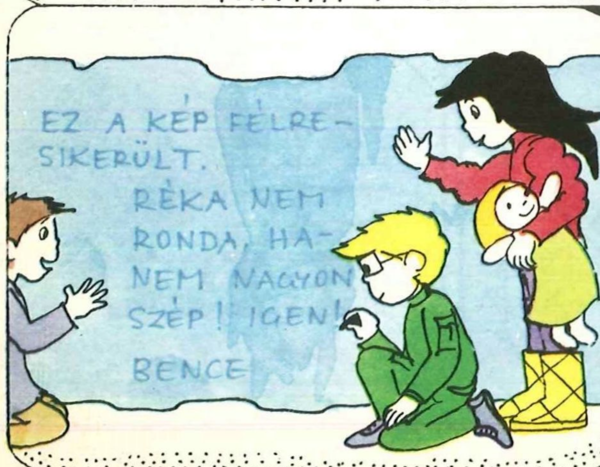

Bencének nem tetszett a rajz. Fel is írta a kerítésre. Másnap ajándékot hozott Rékának, de Réka szóba sem állt vele. —Mi baja lehet?

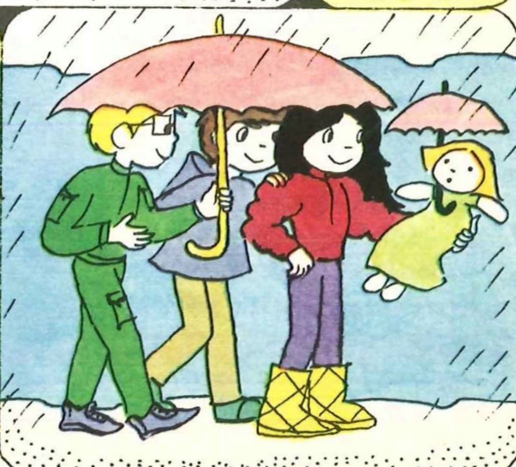

Körmi dühösen rászólt. — Még te kérded? Te írtad ide ezt a szemtelenséget! — Én nem ezt írtam! — méltatlankodott Bence. — Megvan!

—Az eső tréfált meg minket! Lemosta a felirat felét. Kijavítom.— — Így mindjárt más... — mosolygott megkönnyebbülten Réka.

Marék Veronika